

Nr 31

Utlåtande i anledning av motioner angående behovsprövningen av studiemedel för gift studerande.

Andra lagutskottet har behandlat tre till lagutskott hänvisade motioner.

1) De likalydande motionerna I: 32 av herr *Helén m. fl.* och II: 32 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, om åtgärder mot könsdiskriminering. Motionerna har hänvisats till lagutskott enbart beträffande yrkandet 2, i vilket motionärerna hemställer att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära »förslag till generösare regler för inkomstprövningen mot makes inkomst inom studiemedelssystemet». Övriga motionsyrkanden har hänvisats till allmänna beredningsutskottet. Motiveringen till motionsyrkandena återfinns i motionerna I: 5 och II: 7.

2) Motionen II: 590 av herr *Regnéll*. I motionen yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om förslag till ändring av studiemedelsförordningen av innebörd att endast egen inkomst och förmögenhet skall ligga till grund för behovsprövning av studiemedel för gift studerande».

Gällande bestämmelser m. m.

För finansiering av studier vid universitet och högskolor samt vid vissa andra läroanstalter och utbildningslinjer tillhandahåller staten studiemedel. Bestämmelser härom finns i *studiemedelsförordningen* den 4 juni 1964 (nr 401).

Studiemedel består av dels studiebidrag, dels återbetalningspliktiga studiemedel. Studiemedel utgår för varje termin med högst 70 % av basbeloppet. Har den studerande vårdnaden om barn som inte fyllt 16 år eller är han skyldig utge underhållsbidrag till sådant barn, utgår dessutom för varje barn barntillägg med 12,5 % av basbeloppet. Av studiemedlen utgör för studerande, som är berättigad till oreducerat belopp, 875 kr. per termin studiebidrag. Detta belopp erhålles i första hand och utan återbetalningsskyldighet. Återstående belopp utgöres av återbetalningspliktiga studiemedel. Den som är berättigad till studiemedel med lägre belopp än 70 % av basbeloppet får i studiebidrag så stor del av 875 kr. som svarar mot förhållandet mellan det belopp vartill han är berättigad och 70 % av basbeloppet.

Studiemedlen är behovsprövade varvid hänsyn tas till den studerandes och, om han är gift, hans makes ekonomi (11 och 12 §§ studiemedelsför-

ordningen). Däremot beaktas ej den studerandes föräldrars ekonomiska förhållanden. Vid behovsprövningen är två faktorer av betydelse: inkomst och förmögenhet. Överstiger den studerandes inkomst för terminen 40 procent av basbeloppet minskas de maximala studiemedlen med två tredjedelar av det överskjutande beloppet. Överstiger studerandens förmögenhet sex gånger basbeloppet skall en femtedel av det överskjutande beloppet anses som inkomst. Är den studerande gift och sammanbor med maken kan studiemedlen reduceras även med hänsyn till makens inkomst. Överstiger makens inkomst för termin 140 procent av basbeloppet reduceras studiemedlen med en tredjedel av det överskjutande beloppet. Vid inkomstprövningen beaktas makes förmögenhet på samma sätt som den studerandes egen, d. v. s. i den mån förmögenheten överstiger sex gånger basbeloppet anses en femtedel av det överskjutande beloppet som inkomst för maken.

Med inkomst enligt studiemedelsförordningen förstås bruttoinkomsten av förvärvsarbete och kapital, kontanta bidrag från föräldrar och andra, stipendier, naturaförmåner i form av kost och logi. Studiemedel och allmänt barnbidrag betraktas ej som inkomst.

Historik

Den i motionerna behandlade inkomstprövningsregeln var föremål för skilda meningar redan vid införandet av det studiesociala systemet. Frågan om regelns berättigande har därefter återkommit i olika sammanhang. Här må hänvisas till redovisningen i 2LU 1968: 14.

Vid 1968 års riksdag väcktes motioner med samma syfte som de som behandlas i detta utlåtande. *Andra lagutskottet* yttrade i sitt av riksdagen godkände *utlåtande nr 14*.

Studiesociala utredningen, vars förslag ligger till grund för studiemedelsförordningen, hade den principiella inställningen att en studerandes rätt till studiemedel så långt möjligt skulle bedömas med hänsyn enbart till den studerandes egen ekonomi. I de fall en studerandes make hade mera betydande inkomster ansåg emellertid utredningen en i viss mån annan bedömning motiverad. Utredningen uppställde med hänsyn härtill de principer för reducereing av studiemedel som nu återfinns i studiemedelsförordningen.

Vid 1966 års riksdag väcktes motioner med samma syfte som de aktuella. *Andra lagutskottet* avstyrkte motionerna i sitt av riksdagen godkända utlåtande. Utskottet framhöll den förhållandevis generösa utformning som reglerna om hänsynstagande till makes ekonomi erhållit. Vidare hänvisade utskottet till att dessa regler kunde komma att övervägas i ett vidare sammanhang.

1968 års studiemedelsutredning

Den i maj 1968 tillsatta studiemedelsutredningen skall pröva frågor

inom det studiesociala systemet. En av de frågor utredningen skall behandla är behovsprövningen av studiemedel med hänsyn till makes inkomst. I direktiven erinras om att en liknande inkomstprövningsregel finns beträffande utbildningsbidrag. Utredningen skall undersöka hur nuvarande regler inom studiemedelssystemet verkar och om skäl finns att tillämpa i huvudsak likartade bedömningsgrunder i fråga om inkomstprövningen inom de båda systemen.

Utskottet

Det studiesociala stödet till studerande vid bl. a. universitet och högskolor utgår i form av studiemedel. Medlen är merit- och behovsprövade och utgår i princip per termin med maximalt 70 % av basbeloppet. För den som har rätt till studiemedel med högsta beloppet är 875 kr. studiebidrag, medan återstående belopp utgörs av återbetalningspliktiga studiemedel. Reglerna om behovsprövning innebär att hänsyn tas till såväl sökandens som makes ekonomi. Studiemedlen reduceras, om den studerande en termin har inkomst överstigande 40 % av basbeloppet, med två tredjedelar av det överskjutande beloppet och, om den studerandes make under en termin har inkomst överstigande 140 % av basbeloppet, med en tredjedel av det överskjutande beloppet. Har den studerande förmögenhet överstigande sex gånger basbeloppet jämställs en femtedel av det överskjutande beloppet med inkomst. Motsvarande regel gäller för makes förmögenhet.

Motionen II: 590 syftar till att inkomstprövningen i förhållande till makes inkomst skall avskaffas. I motionerna I: 32 och II: 32 yrkas att förslag skall framläggas om generösare inkomstprövningsregler.

1968 års studiemedelsutredning har bl. a. fått i uppdrag att behandla reglerna om behovsprövning i förhållande till makes inkomst inom studiemedelssystemet. Den av motionärerna aktualiserade frågan är alltså föremål för utredning. Resultatet av detta arbete bör avvaktas innan man tar ställning till problemen. Utskottet hemställer sålunda,

att motionerna I: 32 och II: 32, såvitt angår studiemedelsystemet, samt motionen II: 590 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 april 1970

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand (s), Lars Larsson (s), Dahlberg (s), Hübinette (m), Wanhainen (s)*, Österdahl (fp), Andreasson (cp) och Axelson (fp);

från andra kammaren: herr Lundberg (s), fröken Sandell (s), herrar Gustavsson i Alvesta (cp), Svensson i Kungälv (s), Göransson (s)*, Åkerlind (m), fru Håvik (s) och herr Romanus (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.